

Wat moet, mag en kan met het SE/PTA?

Een goed PTA is goed voor de kwaliteit van het onderwijs

Examenfestival 2025 Tom Erkens

stichting
platforms vmbo

Bijscholingvmbo.nl

Invloed PTA op het onderwijs

- Een kwalitatief goed PTA draagt bij aan beter onderwijs en betere leerprestaties.

De kwaliteit van het PTA wordt o.a. bepaald door de onderstaande aspecten

- **Het PTA voldoet aan de wettelijke regelgeving;**
- **Het PTA moet voor leerlingen, ouders en docenten duidelijk en goed te begrijpen zijn;**
- **De spreiding van toetsen over de examenperiode moet werkbaar zijn voor zowel leerlingen als docenten.**
- **De schoolexamentoetsen zijn van goede kwaliteit.**
- **Het PTA levert een positieve bijdrage aan het leerproces;**
-
.....

Regelgeving 1/2

In het PTA moet/moeten:

- tijdvakken zijn vermeld;
- de inhoud van het schoolexamen staan (wat moet een leerling leren voor de toets?);
- de toetsvormen zijn weergegeven;
- staan welke toetsen wel/niet herkansbaar zijn en hoe;
- de cijferbepaling SE zijn opgenomen, inclusief de weging.

Regelgeving 2/2

- In het PTA is duidelijk en herleidbaar aangegeven:
 - met welke toetsen de verplichte onderwerpen worden afgesloten
 - welke toetsen betrekking hebben op de CE-onderwerpen
 - welke toetsen betrekking hebben op schooleigen onderwerpen
- Het schoolexamen bevat in ieder geval de voor het SE verplichte eindtermen/deeltaken van het examenprogramma. (check op volledigheid)
- Het schoolexamen bevat (uitsluitend) toetsen met een 'afsluitend karakter'

Toetsen met een afsluitend karakter

- Toetsen met een afsluitend karakter zijn bedoeld om vast te stellen of een leerling de leerstof beheerst *aan het einde* van het leertraject.
- Voorbeelden zijn toetsen voor het rapport, de overgang, een certificaat, het schoolexamen en het centraal examen.

Kenmerken van afsluitende toetsen

- **Summatief doel:** De toets heeft als doel om een eindoordeel te geven over de beheersing van de leerstof. De leerstof, wordt (bij voorkeur) niet meer dan één keer getoetst;
- **Groot gewicht:** Het resultaat van de toets heeft vaak grote gevolgen voor het eindcijfer.
- **Brede dekking:** De toets gaat over een groot deel van de leerstof.

SE-toetsen die gaan over de verplichte onderdelen

- Alle voor het SE verplichte exameneenheden worden in het PTA opgenomen;
- U maakt zelf een relevante, representatieve keuze hoe en welke onderliggende eindtermen getoetst worden;
- Een relevante keuze betekent dat u toetst wat belangrijk is voor het avo-vak;
- Een representatieve keuze betekent dat u de juiste indicatie geeft aan de inhoud, het niveau en de complexiteit van het avo-vak;
- Indien u afzonderlijke eindtermen expliciet toetst moet u deze opnemen in het PTA

SE-toetsen die gaan over onderdelen die óók in het CE worden getoetst

- U maakt zelf een *relevante, representatieve* keuze hoe en welke exameneenheden en eindtermen getoetst worden;
- Een relevante keuze betekent dat u toetst wat belangrijk is voor het vak;
- Een representatieve keuze betekent dat u de juiste invulling geeft aan de inhoud, het niveau en de complexiteit van de het avo-vak.

Toetsing beroepsgericht (profiel en keuze) in het schoolexamen

- Profielvakken *mogen* in het SE worden getoetst. Niet alle deeltaken en onderliggende eindtermen hoeven in het SE worden opgenomen. De school kiest de deeltaken en eindtermen voor het SE;
- Elk profielvak heeft 1 PTA (de profielmodulen samen);
- De beroepsgerichte keuzevakken *moeten* met een schoolexamen worden afgesloten;
- Alle deeltaken van het beroepsgerichte keuzevak moeten in het PTA zijn opgenomen, maar niet alle eindtermen van een deeltaak hoeven expliciet te worden getoetst in het PTA;
- Elk keuzevak heeft zijn eigen PTA.

Wat mag er in het schoolexamen? 1/4

Scholen hebben binnen de wettelijke kaders ruimte om het SE op hun eigen manier in te vullen. Bijvoorbeeld:

keuze toetsvormen:

- Schriftelijke toetsen
- Mondelinge toetsen
- Praktische opdrachten/praktijktoetsen
- Portfolio's
- Samenwerkingsopdrachten

Wat mag er in het schoolexamen? 2/4

- **Geen vaste toetsmomenten, flexibele afname**
 - De school bepaalt wanneer en hoeveel toetsen worden afgenomen.
 - De lengte van de examenperiode (3/4) is variabel
- **Extra inhoud of vaardigheden**
 - Scholen mogen inhouden en vaardigheden toetsen die niet in het examenprogramma zijn opgenomen

Wat mag er in het schoolexamen? 3/4

- **Herkansingsbeleid**

- Scholen mogen zelf bepalen hoeveel herkansingen er mogelijk zijn en onder welke voorwaarden.

- **Schooltoetsvisie**

- Scholen mogen het SE afstemmen op hun onderwijs- en toetsvisie
- De school kan zich profileren met het SE (zoals extra aandacht voor vaardigheden, projecten of vakoverstijgend leren).

Wat mag er in het schoolexamen? 4/4

- **Differentiatie in het schoolexamen:**
 - Variatie in toetsvormen;
 - Aanpassen van de toetsinhoud;
 - Gebruik van hulpmiddelen;
 - Differentiatie in beoordelingscriteria
 -

De regelgeving borgt de formele functie van het PTA

De formele functie van het SE is vastgelegd in de WVO en omvat de volgende aspecten:

- Het schoolexamen is een verplicht onderdeel van het eindexamen;
- Het schoolexamen beoordeelt of een leerling de eindtermen van de examenprogramma's beheerst;
- Het schoolexamen draagt bij aan het eindcijfer voor het vak. De eindcijfers bepalen of een leerling slaagt of zakt.

In de praktijk voldoet het PTA niet altijd aan de wettelijke eisen en/of heeft ook andere functies.

- In het PTA is niet duidelijk aangegeven welke leerstof per toets getoetst wordt;
- Het PTA bevat niet alle verplichte onderdelen, zoals toetsvormen, weging en herkansingsregels en/of niet alle verplichte examenstof wordt getoetst;
- Het SE toetst inhouden en vaardigheden anders dan in het PTA zijn opgenomen;
- De SE-toetsen missen het afsluitend karakter.
- (bron: themaonderzoek OP6 2022/2023)

Andere functies van het SE 1/2

Formatieve functie

(bijdrage aan het leerproces)

- Na afname van een SE-toets: Feedback door de docent op basis van de resultaten van het SE ter voorbereiding op het CS(P)E (of op een herkansing SE)
- Voorafgaande aan de afname van een SE-toets: feedback op basis van de resultaten van oefentoetsen en voortgangstoetsen.
- Feedback tijdens de instructie

De formatieve functie vraagt om een andere kijk op herkansing

- Herkansing afnemen pas nadat de leerling de gegeven feedback heeft verwerkt. Stel (meer) eisen aan de voorbereiding door de leerling op de herkansing;
- Laat leerlingen onderdelen van het SE herkansen nadat ze verbeteringen hebben aangebracht (herbeoordeling);
- Bijvoorbeeld bij werkstukken verwerken de leerlingen de ontvangen feedback en leveren een verbeterde versie in.

Andere functies van het SE 2/2

Selecterende functie:

- Het SE kan een rol spelen bij de overgang naar het volgende examenjaar. Bijvoorbeeld van 3 vmbo naar 4 vmbo

Welke andere functies heeft het schoolexamen op jullie school?

‘motiverende’ functie (‘stok achter de deur’)

voorbereiding op de vorm van het CS(p)E;

‘zekerheidsfunctie’ Beperken van de invloed van het CE op het eindcijfer;

.....

Dilemma's in de praktijk

- Strijdigheid van functies? (summatief vs. formatief)
- Beperkte mogelijkheden om het SE voor andere functies te gebruiken door het formele karakter van het SE (lastig gedetailleerde feedback te geven op toetsen met een afsluitend karakter)
- Toetsdruk
- Is het SE een goede voorspeller van succes in het laatste examenjaar?
- Wat is het eindniveau van de verplichte onderdelen en de beroepsgerichte keuzevakken (waar mik je op?)

Tenslotte

- Het PTA is meer dan een ‘moetje’;
- Maak (meer) werk van de formatieve functie van het PTA;
- Niet alles wat in de syllabus staat moet in het PTA;
- Stel het PTA op vanuit het examenprogramma;
- Neem de ruimte die je hebt voor een schooleigen invulling van het PTA. Maak van het PTA geen lookalike van het C(SP)E;
- De kwaliteit van het PTA is (slechts) één van de kwaliteitscriteria van de se-toetsen.

Vragen en discussie

